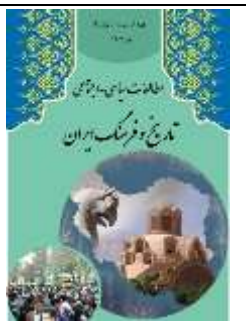
Journal Website

Article history:
Received 22 June 2026
Revised 12 November 2026
Accepted 19 November 2026
Initial Publication 20 November 2026
Final Publication 22 November 2026

Journal of Social-Political Studies of Iran's Culture and History

Volume 5, Issue 3, pp 1-24

Designing and Validating a Model of Political Elite Cohesion: A Mixed-Methods Study

Mostafa. Hajizadeh Farson[1], Ghaffar. Zarei[1*], Ali Mohammad. Haghighi[1]

[1] Department of Political Science, Lam.C., Islamic Azad University, Lamerd, Iran

*** Corresponding author email address**: ghafarzarei@yahoo.com

A r t i c l e I n f o

Article type:
Original Research

How to cite this article:
Hajizadeh Farson, M., Zarei, G., & Haghighi, A. M. (2026). Designing and Validating a Model of Political Elite Cohesion: A Mixed-Methods Study. *Journal of Social-Political Studies of Iran's Culture and History*, *5*(3), 1-24.

© 2026 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

A B S T R A C T

This study aimed to design and validate a comprehensive multidimensional model of political elite cohesion and determine the contribution of value-based, discursive, organizational, and behavioral dimensions to this construct. This developmental study employed a mixed qualitative–quantitative design. In the qualitative phase, deductive content analysis was conducted using theoretical foundations, credible documents, and in-depth semi-structured interviews with 14 political elites and experts. Participants were selected through judgmental purposive sampling until theoretical saturation was achieved, and the qualitative data were analyzed using MAXQDA. In the quantitative phase, 300 valid questionnaires were collected to validate the extracted model. Data were analyzed through partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM). Reliability, convergent and discriminant validity, and the fit of the measurement and structural models were also assessed. Structural equation modeling indicated that all structural relationships were statistically significant, with t-values exceeding 1.96 for all paths. The value-based, discursive, organizational, and behavioral dimensions significantly explained political elite cohesion. Value-based cohesion had the strongest standardized path coefficient (β=0.342), followed by organizational cohesion (β=0.272), discursive cohesion (β=0.265), and behavioral cohesion (β=0.252). The coefficient of determination for political elite cohesion was R^2=0.909, indicating that the four dimensions jointly explained 90.9% of the variance in the construct. Furthermore, the overall goodness-of-fit index was GOF=0.787, demonstrating a very strong overall fit of the proposed model. Political elite cohesion is a multidimensional construct emerging from the simultaneous interaction of value-based, organizational, discursive, and behavioral components. The relatively stronger contribution of the value-based dimension indicates that agreement on fundamental values, shared identity, and prioritization of the public good constitute the foundation for other forms of cohesion. The validated model provides an operational framework for assessing and strengthening elite convergence and enhancing governance capacity.

Keywords: *Political Elite Cohesion; Value-Based Cohesion; Discursive Cohesion; Organizational Cohesion; Behavioral Cohesion; Structural Equation Modeling.*

EXTENDED ABSTRACT

Political elite cohesion constitutes a central foundation of political stability, governance capacity, institutional resilience, and sustainable development because political elites occupy strategic positions within decision-making institutions, political organizations, administrative structures, and networks of power and therefore exercise disproportionate influence over major political outcomes (Vergara, 2014; Yesilkagit & Christensen, 2026). The quality of relationships among political elites, including their capacity for coordination, mutual trust, negotiation, conflict management, and collective action, can directly affect the effectiveness of public decision-making and the ability of political systems to respond to internal and external challenges (Cook, 2024; Kertzer & Renshon, 2022). Elite cohesion should not be understood as complete ideological uniformity or the elimination of political disagreement; rather, it refers to the existence of shared rules, relatively stable relationships, common orientations toward fundamental interests, and the capacity to manage differences without transforming political competition into destructive conflict (Abbas, 2025; Van Gunten, 2015). Previous research suggests that cohesive elite relations may reduce systemic conflict, facilitate collective action, strengthen political stability, and contribute to the reconstruction of institutional trust, whereas fragmentation, polarization, and persistent antagonism among elites may undermine decision-making capacity and political legitimacy (Dellmuth et al., 2022; Gerlich, 2024; Skytte, 2021). Nevertheless, the existing literature has often examined elite cohesion through isolated dimensions such as consensus over democratic rules, ideological similarity, institutional coordination, or behavioral cooperation, leaving a conceptual and methodological gap regarding an integrated model capable of connecting abstract value and discourse dimensions with organizational and behavioral manifestations. Accordingly, the present study aimed to design and validate a comprehensive multidimensional model of political elite cohesion capable of identifying its principal dimensions, components, and observable indicators.

The conceptual foundation of the study was developed by integrating classical and contemporary perspectives on political elites with more recent accounts of elite cohesion, political cooperation, institutional coordination, and polarization. Elite theory generally assumes that a relatively limited group occupying strategic positions can exert substantial influence over major social and political decisions (Hosseinzadeh & Bayat, 2019; Yazdaninasab, 2015). Contemporary elite theory, however, places greater emphasis on interactions among elite groups, the institutional distribution of power, and the conditions under which competition can coexist with system-level stability. Higley's approach is particularly relevant because it distinguishes between elite unity through structural networks and elite consensus regarding institutional values and political rules, proposing that their combination can generate consensually unified elites (Higley & Burton, 2006). Within this framework, cohesion is compatible with disagreement provided that political actors remain connected through shared rules, mutual recognition, communication, negotiation, and mechanisms of conflict regulation. Recent studies similarly emphasize that shared goals, norms, values, identities, and policy priorities can facilitate collective action among elites (Butler & Tavits, 2021; Yesilkagit & Christensen, 2026). The study therefore conceptualized political elite cohesion through four complementary dimensions. Value-based cohesion concerns agreement regarding fundamental values, informal norms, shared identity, and prioritization of the public good (Thomson, 2024). Discursive cohesion concerns convergence in defining national problems, overarching objectives, priorities, and political narratives, while shared policy orientations may strengthen cooperation and reduce affective polarization (Butler & Tavits, 2021; Tkocz & Herring, 2026; Wagner & Harteveld, 2025). Organizational

cohesion concerns coordination, interinstitutional cooperation, network integration, and the effectiveness of intermediary institutions (Paustyan, 2024; Rohr, 2025). Behavioral cohesion refers to constructive interaction, acceptance of competitive outcomes, conflict management, and restraint from polarizing practices, especially where incivility and confrontational discourse can weaken political cooperation (Törnberg & Chueri, 2025; Wagner & Harteveld, 2025).

The research was developmental in purpose and employed a mixed-methods qualitative–quantitative design. In the qualitative phase, deductive qualitative content analysis was used to identify and organize the dimensions, components, and indicators of political elite cohesion. The qualitative data consisted of theoretical foundations, credible documents, and in-depth semi-structured interviews with political elites and experts drawn from three relevant groups: political officials and managers with related executive experience, political and party activists with organizational experience, and university professors, researchers, and specialists with academic expertise in political science, governance, or closely related fields. Participants were selected through judgmental purposive sampling, and interviews continued until theoretical saturation was achieved; altogether, 14 interviews were conducted. The interview guide addressed the meaning and nature of political elite cohesion, its distinction from complete unity or consensus, its value-based and discursive dimensions, mechanisms of organizational cooperation and coordination, behavioral patterns, political conflict management, contextual barriers, and observable indicators. The qualitative material was analyzed using MAXQDA following a systematic deductive coding process informed by the preliminary conceptual framework, while allowing refinement and reorganization of categories emerging from the empirical material; this analytical strategy was consistent with the use of content analysis for systematic categorization and conceptual interpretation (Eskandari & Yousefkhah, 2018). In the quantitative phase, a researcher-made questionnaire was constructed on the basis of the qualitative model. The minimum required sample was estimated at 275 observations, while 300 valid questionnaires were ultimately collected to provide an adequate analytical margin. The measurement and structural models were evaluated using partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM). Reliability was assessed through factor loadings, Cronbach's alpha, composite reliability, and rho-related reliability indicators; convergent validity was assessed through average variance extracted, discriminant validity through the Fornell–Larcker criterion, and structural model quality through path coefficients, t-values, R^2, predictive relevance, and overall goodness-of-fit indices.

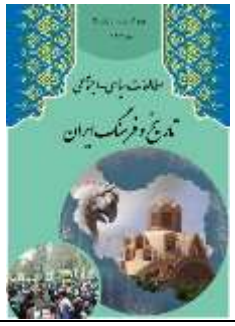
The qualitative analysis generated a structured model comprising 40 basic themes, 16 organizing themes, and four overarching dimensions of political elite cohesion. Value-based cohesion consisted of acceptance of informal norms, identity sharing, agreement on fundamental values, and prioritization of the public good; discursive cohesion included shared definition of political problems, integrated international representation, convergence around macro-level objectives, and common political narratives; organizational cohesion comprised coordination in decision-making, network integration, effectiveness of intermediary institutions, and interinstitutional cooperation; and behavioral cohesion encompassed constructive management of disagreements, constructive interaction, acceptance of competitive outcomes, and restraint of polarizing behaviors. The quantitative analysis confirmed the adequacy of the measurement model. Factor loadings met the acceptable threshold, average variance extracted values exceeded 0.50, and Cronbach's alpha and composite reliability coefficients were above 0.70, supporting internal consistency and convergent validity. The Fornell–Larcker analysis also confirmed discriminant validity. Structural model analysis showed that all relevant t-values exceeded 1.96,

indicating statistical significance of the structural relationships at the 95% confidence level. Among the four dimensions, value-based cohesion demonstrated the strongest standardized path coefficient (β=0.342), followed by organizational cohesion (β=0.272), discursive cohesion (β=0.265), and behavioral cohesion (β=0.252). The coefficient of determination for political elite cohesion was R^2=0.909, indicating that the four dimensions jointly explained 90.9% of the variance in the overarching construct. Moreover, the overall goodness-of-fit index was GOF=0.787, indicating a very strong overall fit of the proposed model. These results empirically support the proposition that political elite cohesion is not a single ideological or institutional characteristic but a multidimensional configuration integrating values, discourse, organizational relations, and observable political behavior.

The findings indicate that political elite cohesion emerges from the interaction of cognitive-normative, discursive, institutional, and behavioral mechanisms rather than from ideological uniformity. The stronger contribution of value-based cohesion suggests that agreement on fundamental values, informal norms of tolerance, shared identity, and orientation toward the public good provides the normative foundation upon which other forms of elite cooperation are constructed. This finding corresponds with theoretical arguments emphasizing shared expectations, common focal points, and normative coordination as prerequisites for stable collective action (Thomson, 2024). The substantial contribution of organizational cohesion likewise demonstrates that political agreement requires institutional infrastructures capable of translating shared orientations into coordinated action; intermediary institutions, decision-making coordination, and interorganizational networks can prevent political disagreements from becoming structural paralysis (Paustyan, 2024; Rohr, 2025). Discursive cohesion further shows that political elites require a sufficient degree of convergence in defining national problems, priorities, and strategic narratives because contradictory elite signals may intensify polarization and erode public confidence, whereas shared priorities can support political cooperation (Butler & Tavits, 2021; Wagner & Harteveld, 2025). Behavioral cohesion represents the observable manifestation of these deeper dimensions through constructive conflict management, acceptance of political competition, and avoidance of polarizing conduct, which is particularly important in contexts where elite incivility can deepen political divisions (Törnberg & Chueri, 2025). These results are also consistent with research showing that elite cohesion can contribute to stability and resilience but may produce different consequences depending on its institutional orientation and relationship with public interests; excessive elite closure can reduce political trust, while cohesive networks oriented toward collective governance can reinforce institutional capacity (Cook, 2024; Ortiz-Inostroza & Bargsted, 2026; Osei et al., 2025). Thus, the proposed model provides an integrated analytical framework for examining both the foundations and practical manifestations of elite cohesion.

The present study demonstrates that political elite cohesion is a structured, multidimensional phenomenon composed of four mutually reinforcing dimensions: value-based, discursive, organizational, and behavioral cohesion. The validated model shows that these dimensions collectively possess substantial explanatory power, with value-based cohesion emerging as the strongest contributor, followed by organizational, discursive, and behavioral cohesion. The very high proportion of explained variance and the strong overall model fit indicate that the proposed framework provides a coherent representation of the structure of political elite cohesion. Conceptually, the model moves beyond approaches that equate cohesion with ideological homogeneity by recognizing that stable elite relations can coexist with political competition and disagreement when actors share fundamental values, maintain compatible interpretations

of major political priorities, operate through coordinated institutional networks, and follow constructive behavioral rules. Practically, the model offers an operational framework for assessing the level and quality of elite cohesion, identifying areas of weakness, and designing interventions aimed at strengthening cooperation without eliminating legitimate political diversity. Strengthening shared commitment to fundamental interests, improving mechanisms of interinstitutional coordination, developing common frameworks for defining major national challenges, institutionalizing constructive dialogue, and reinforcing acceptance of political competition may therefore contribute to greater political resilience, more effective governance, stronger institutional legitimacy, and improved capacity for collective decision-making. Overall, the study provides a comprehensive framework through which political elite cohesion can be conceptualized, measured, and strengthened as an important component of political stability and governance capacity.

مطالعات سیاسی–اجتماعی تاریخ و فرهنگ ایران

دوره ۵، شماره ۳، صفحه ۲۴-۱

وبسایت مجله

تاریخچه مقاله
دریافت شده در تاریخ ۱ تیر ۱۴۰۵
اصلاح شده در تاریخ ۲۱ آبان ۱۴۰۵
پذیرفته شده در تاریخ ۲۸ آبان ۱۴۰۵
اولین انتشار در تاریخ ۲۹ آبان ۱۴۰۵
انتشار نهایی در تاریخ ۱ آذر ۱۴۰۵

طراحی و اعتبارسنجی الگوی انسجام نخبگان سیاسی: پژوهشی با رویکرد ترکیبی

مصطفی حاجی‌زاده فارسون[۱]، غفار زارعی[۱*]، علی محمد حقیقی[۱]

۱. گروه علوم سیاسی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد، ایران

***ایمیل نویسنده مسئول:** ghafarzarei@yahoo.com

اطلاعات مقاله

نوع مقاله
پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:
حاجی‌زاده فارسون، مصطفی.، زارعی، غفار.، و حقیقی، علی محمد. (۱۴۰۵). طراحی و اعتبارسنجی الگوی انسجام نخبگان سیاسی: پژوهشی با رویکرد ترکیبی. *مطالعات سیاسی- اجتماعی تاریخ و فرهنگ ایران*، ۵(۳)، ۲۴-۱.

© ۱۴۰۵ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

چکیده

هدف پژوهش حاضر طراحی و اعتبارسنجی الگویی جامع و چندبعدی برای تبیین انسجام نخبگان سیاسی و تعیین نقش ابعاد ارزشی، گفتمانی، سازمانی و رفتاری در شکل‌گیری این سازه بود. این پژوهش از نظر هدف توسعه‌ای و از نظر روش‌شناسی آمیخته کیفی–کمی بود. در بخش کیفی، تحلیل محتوای قیاسی بر مبنای مبانی نظری، اسناد معتبر و مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته با ۱۴ نفر از نخبگان و صاحب‌نظران سیاسی انجام شد. مشارکت‌کنندگان به روش نمونه‌گیری هدفمند قضاوتی و تا دستیابی به اشباع نظری انتخاب شدند و داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA تحلیل گردید. در بخش کمی، برای اعتبارسنجی الگوی استخراج‌شده، ۳۰۰ پرسش‌نامه معتبر گردآوری و داده‌ها با مدل‌سازی معادلات ساختاری مبتنی بر حداقل مربعات جزئی (PLS-SEM) تحلیل شدند. پایایی، روایی همگرا و واگرا و برازش مدل اندازه‌گیری و ساختاری نیز ارزیابی شد. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان داد تمامی مسیرهای ساختاری از معناداری آماری برخوردار بودند و مقادیر t تمامی روابط از ۱.۹۶ بیشتر بود. چهار بعد ارزشی، گفتمانی، سازمانی و رفتاری به‌طور معناداری انسجام نخبگان سیاسی را تبیین کردند. بیشترین ضریب مسیر مربوط به انسجام ارزشی ($\beta=0.342$) بود و پس از آن انسجام سازمانی ($\beta=0.272$)، انسجام گفتمانی ($\beta=0.265$) و انسجام رفتاری ($\beta=0.252$) قرار گرفتند. ضریب تعیین سازه انسجام نخبگان سیاسی برابر با $R^2=0.909$ بود که نشان داد ابعاد مدل ۹۰.۹ درصد از واریانس این سازه را تبیین می‌کنند. همچنین شاخص برازش کلی مدل $GOF=0.787$ به دست آمد که بیانگر برازش کلی بسیار قوی مدل پیشنهادی بود. انسجام نخبگان سیاسی سازه‌ای چندبعدی است که از تعامل هم‌زمان مؤلفه‌های ارزشی، سازمانی، گفتمانی و رفتاری شکل می‌گیرد. برتری نسبی بعد ارزشی نشان می‌دهد توافق بر ارزش‌های بنیادین، هویت مشترک و اولویت‌دادن به خیر عمومی، زیربنای سایر ابعاد انسجام است. الگوی اعتبارسنجی‌شده می‌تواند چارچوبی عملیاتی برای سنجش و تقویت همگرایی نخبگان و ارتقای ظرفیت حکمرانی فراهم سازد.

کلیدواژگان: *انسجام نخبگان سیاسی؛ انسجام ارزشی؛ انسجام گفتمانی؛ انسجام سازمانی؛ انسجام رفتاری؛ مدل‌سازی معادلات ساختاری.*

مقدمه

انسجام نخبگان سیاسی یکی از بنیان‌های اصلی استقرار، ثبات، تاب‌آوری و توسعه‌یافتگی نظام‌های سیاسی به شمار می‌رود (Yesilkagit & Christensen, 2026). نخبگان سیاسی به‌عنوان گروهی برگزیده گفته می‌شود که کنترل موقعیت‌های استراتژیک، نهادهای تصمیم‌گیری و منابع قدرت را در دست دارند و نقشی تعیین‌کننده در جهت‌دهی به حیات اجتماعی و سیاسی جامعه ایفا می‌کنند (Vergara, 2014). نخبگان سیاسی به دلیل نقش محوری در تصمیم‌سازی، سیاست‌گذاری، مدیریت نهادهای عمومی و هدایت فرایندهای حکمرانی، سهم تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری و حفظ سرمایه سیاسی نظام‌های سیاسی دارند (Kertzer & Renshon, 2022). هنگامی که میان نخبگان، هماهنگی، اعتماد متقابل و اجماع نسبی درباره منافع و اهداف کلان ملی وجود داشته باشد، ظرفیت حکومت برای اتخاذ تصمیمات مؤثر، اجرای سیاست‌های عمومی و مدیریت بحران‌ها افزایش می‌یابد؛ اما در مقابل، تعارضات مستمر، واگرایی و شکاف‌های عمیق میان نخبگان می‌تواند به کاهش کارآمدی نظام تصمیم‌گیری، افزایش هزینه‌های حکمرانی و تضعیف سرمایه سیاسی بینجامد (Cook, 2024).

کیفیت تعامل، میزان همگرایی و شیوه مدیریت تعارضات میان این گروه، به‌طور مستقیم بر کیفیت حکمرانی، ظرفیت حل مسئله، مشروعیت سیاسی و سرمایه اجتماعی کل نظام تأثیر می‌گذارد (Schedler & Hoffmann, 2016).

در ادبیات مدرن جامعه‌شناسی سیاسی، انسجام نخبگانی صرفاً به معنای یک‌دستی کامل یا نفی تفاوت‌های فکری و ایدئولوژیک نیست (Van Gunten, 2015)؛ بلکه بیانگر وجود شبکه‌ای از ارتباطات پایداری‌بخش، توافق بر سر قواعد بنیادی بازی سیاسی و ظرفیت اقدام جمعی برای تحقق منافع ملی است (Abbas, 2025). انسجام نخبگان به‌عنوان متغیری کلیدی در پایداری سیاسی عمل می‌کند؛ به‌طوری‌که از یک سو با کاهش تضادهای درون‌سیستمی منجر به ثبات سیاسی (Abbas, 2025; Gerlich, 2024) و افزایش ظرفیت حکمرانی می‌شود (Gerlich, 2024) و از سوی دیگر، از طریق ایجاد یک گفتمان مشترک، مشروعیت نهادها را در دیدگاه مردم تقویت کرده و با بازسازی اعتماد عمومی، مسیر را برای مشارکت سیاسی سازنده هموار می‌سازد (Dellmuth et al., 2022).

از سوی دیگر، در حالی که قطبی‌شدن نخبگان به‌عنوان یکی از محرک‌های اصلی فروپاشی اجتماعی شناخته می‌شود (Gerlich, 2024) و می‌تواند اعتماد سیاسی را تضعیف کند (Skytte, 2021)، پژوهش‌های متعددی تأکید دارند که انسجام نخبگان می‌تواند به‌عنوان یک ضربه‌گیر عمل کند. این انسجام نه‌تنها از طریق مدیریت تضادها مانع از گسترش شکاف‌های سیاسی در بدنه جامعه می‌شود (Gerlich, 2024)، بلکه با ارائه یک روایت واحد از حاکمیت، احتمال بروز بحران مشروعیت را کاهش داده و با بازسازی اعتماد به نهادها، با پدیده بی‌اعتمادی عمومی مقابله می‌کند (Dellmuth et al., 2022).

نخبگان سیاسی منسجم قادرند با ایجاد جبهه‌ای متحد در برابر بحران‌ها و شوک‌های داخلی و خارجی، هزینه‌های حکمرانی را کاهش داده و مسیر توسعه پایدار را هموار سازند. در مقابل، شکاف و قطبی‌شدن شدید در سطح نخبگان، سیگنال‌های متضاد به بدنه جامعه فرستاده، اعتماد سیاسی را فرسایش داده و نظام‌های سیاسی را به سوی ناکارآمدی و بی‌ثباتی سوق می‌دهد.

با این‌حال، یکی از چالش‌های بنیادین نظام‌های سیاسی، بروز انشقاق، تقابل‌های فرسایشی و فقدان لنگرگاه‌های معنایی و رفتاری مشترک در میان بازیگران اصلی قدرت است. هنگامی که نخبگان سیاسی از دستیابی به یک الگوی تعاملی منسجم بازمی‌مانند، منازعات سیاسی از مجاری نهادی خارج شده و به بدنه جامعه سرایت می‌کند؛ امر هولناکی که به شکاف‌های عمیق اجتماعی، انسداد تصمیم‌گیری و فلج شدن دستگاه‌های اجرایی می‌انجامد.

مرور ادبیات پژوهش نشان می‌دهد که اکثر مطالعات گذشته، انسجام نخبگان را به صورتی تک‌بعدی یا صرفاً در قالب «اجماع بر سر قواعد بازی دموکراتیک» یا «یک‌دستی ایدئولوژیک» مورد بررسی قرار داده‌اند. خلأ نظری و متدولوژیک موجود، عدم ارائه الگویی بومی و جامع است که انسجام را در قالب یک سیستم پویا مفهوم‌پردازی کند. بدین‌ترتیب، مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های سازنده انسجام نخبگان سیاسی چیست و چگونه می‌توان یک الگوی مفهومی جامع و چندبعدی برای تحلیل و عملیاتی‌سازی این سازه پیچیده طراحی کرد. چرا که اگرچه مفهوم انسجام نخبگانی در نظریات کلاسیک و معاصر مطرح شده است، اما فقدان یک الگوی ساختاریافته که بتواند ابعاد انتزاعی (مانند ارزش‌ها و گفتمان‌ها) را با ابعاد عینی (مانند ساختارهای سازمانی و رفتارهای سیاسی) پیوند دهد، کاملاً مشهود است. از این‌رو، پژوهش حاضر بر آن است تا الگویی مبتنی بر روش‌شناسی آمیخته (تحلیل محتوای قیاسی و مدل‌سازی معادلات ساختاری) ارائه نماید که بتواند این عناصر را در ابعاد عملیاتی بازنمایی کند.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

الف- مبانی نظری

مفهوم نخبگان سیاسی

واژه نخبه در اصطلاح لغوی به معنای برگزیده و زبده است. در مفاهیم جامعه‌شناختی، نخبه به اقلیتی اطلاق می‌شود که به دلیل برخورداری از ویژگی‌ها، امتیازات یا توانمندی‌های خاص، در رأس هرم منزلت و قدرت قرار می‌گیرند (Tamandeh et al., 2021). نخبگان سیاسی، زیرمجموعه‌ای استراتژیک از نخبگان قدرت محسوب می‌شوند (Wynn et al., 2025). بر اساس تعریف جان هیگلی (Higley & Burton, 2006)، نخبگان سیاسی افرادی هستند که به واسطه موقعیت‌های استراتژیک خود در سازمان‌ها و جنبش‌های محوری، قادرند به‌صورت منظم و اساسی بر پیامدهای سیاسی کلان تأثیر بگذارند (Vergara, 2014). نخبگان سیاسی، کنشگرانی هستند که مواضع استراتژیک را در سازمان‌ها، نهادها و شبکه‌های قدرتمند (اعم از رسمی و غیررسمی) اشغال کرده‌اند و به واسطه این جایگاه، توانایی آن را دارند که بر تصمیمات کلان، پیامدهای سیاسی و ساختار قدرت به‌طور مداوم، مستقیم و با اهمیت تأثیر بگذارند (Higley & Burton, 2006).

وین و همکاران (Wynn et al., 2025)، با استناد به ادبیات نخبگان، نخبگان قدرت را گروه کوچکی از افرادی می‌دانند که «در سیاست و جامعه موقعیت‌های نفوذ دارند» و از «تأثیر نامتناسب بر رویدادها» برخوردارند. شفر و همکاران (Sheffer et al., 2018) نیز نخبگان سیاسی را تصمیم‌گیرندگانی می‌داند که در رأس ساختارهای سیاسی قرار گرفته‌اند و از طریق موقعیت خود «نفوذ قابل توجهی بر تغییرات اجتماعی و سیاسی» اعمال می‌کنند (Sheffer et al., 2018). بنابراین، اهمیت نخبگان سیاسی از آن‌جا ناشی می‌شود که آنان در نقطه اتصال قدرت سیاسی، تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری و جامعه قرار دارند. در نتیجه، ویژگی‌های آنان می‌تواند بر کیفیت تصمیمات، میزان پاسخگویی نظام سیاسی، جهت‌گیری سیاست‌ها و نحوه ارتباط ساختار سیاسی با جامعه اثرگذار باشد.

در پژوهش حاضر، نخبه سیاسی به فردی اطلاق می‌شود که به واسطه برخورداری از مسئولیت اجرایی یا مدیریتی در عرصه سیاسی، فعالیت مستمر و اثرگذار در تشکل‌ها و احزاب سیاسی، یا دانش تخصصی و سابقه پژوهشی مرتبط با سیاست و حکمرانی، از شناخت و تجربه کافی برای اظهارنظر درباره روابط، تعاملات، اختلافات و زمینه‌های همکاری میان نخبگان سیاسی برخوردار باشد.

نظریه‌های نخبگان

اصل نظریه نخبه‌گرایی این است که تاریخ سیاست، تاریخ سلطه «نخبه» است و در هر جامعه‌ای اقلیتی وجود دارد که تصمیم‌های عمده را در جامعه می‌گیرد (Hosseinzadeh & Bayat, 2019). در خصوص نظریه‌های نخبگان، دو دیدگاه کلاسیک و معاصر مطرح است که در ادامه بررسی می‌گردد.

نظریه کلاسیک نخبه‌گرایی توسط پاره‌تو، موسکا و میشلز شکل گرفت. موسکا با طرح مفهوم «طبقه حاکم»، معتقد بود که در تمامی جوامع، اقلیتی سازمان‌یافته بر اکثریتی سازمان‌نیافته حکومت می‌کند (Yazdaninasab, 2015). پاره‌تو نخبگان را به دو دسته «حاکم» و «غیرحاکم» تفکیک کرد و دو تیپ آرمانی «شیرها» و «روباه‌ها» را توصیف کرد که از طریق «گردش نخبگان» جایگزین یکدیگر می‌شوند (Naderi & Bahmani, 2024). میشلز نیز با تبیین «قانون آهنینی الیگارشی» نشان داد که چگونه هر تشکلی در نهایت به سمت کنترل توسط اقلیتی از نخبگان سوق می‌یابد (Yazdaninasab, 2015).

در دوره معاصر، چارلز رایت میلز پیوند شبکه‌ای میان نخبگان سیاسی، نظامی و اقتصادی را افشا ساخت. اما تحول بنیادین در نظریه نخبگان توسط نظریه‌پردازانی چون رابرت دال (کثرت‌گرایی) و جان هیگلی (نخبه‌گرایی جدید) ایجاد شد که بر تعامل میان ساختار نخبگان و نوع نظام سیاسی تمرکز کردند.

نظریه جان هیگلی (Higley & Burton, 2006)، میان «وحدت نخبگان» (وجود شبکه‌ها و ارتباطات ساختاری) و «اجماع نخبگان» (توافق بر سر ارزش‌های نهادی و قواعد بازی سیاسی) تمایز قائل می‌شود. ترکیب این دو عنصر، وضعیتی پایدار به نام «وحدت توافقی نخبگان» ایجاد می‌کند (Higley & Burton, 2006). از نظر هیگلی، توافق نخبگان و همگرایی نخبگان از مهم‌ترین سازوکارهای شکل‌گیری وحدت توافقی هستند. در توافق نخبگان، گروه‌های رقیب از طریق مذاکره و مصالحه بر اختلافات اساسی غلبه می‌کنند؛ در حالی که همگرایی نخبگان فرایندی تدریجی است که در آن فاصله میان نخبگان کاهش یافته و زمینه همکاری و پذیرش متقابل فراهم می‌شود. بر اساس این نظریه، هرچه نخبگان از ارتباطات گسترده‌تر، اجماع بیشتر، اعتماد متقابل و توانایی بالاتری برای مدیریت تعارض و همکاری برخوردار باشند، احتمال شکل‌گیری ثبات سیاسی و عملکرد مؤثرتر نظام افزایش می‌یابد. در مقابل، پراکندگی و تعارض شدید میان نخبگان می‌تواند ظرفیت تصمیم‌گیری و ثبات سیاسی را تضعیف کند (Higley & Burton, 2006).

در مقابل، رابرت دال با ارائه رویکرد تکثرگرایی، وجود یک طبقه نخبه یکپارچه و مسلط را به چالش کشید و تأکید کرد که قدرت سیاسی میان گروه‌های نخبه متعدد توزیع شده است.

مفهوم انسجام نخبگان

انسجام نخبگان به میزان اشتراک «اهداف، هنجارها، ارزش‌ها و هویت»های گروه‌های نخبه اشاره دارد که همکاری و اقدام جمعی را تسهیل می‌کند. انسجام بالا معمولاً منجر به حکمرانی پایدار می‌شود، زیرا نخبگان از طریق مذاکره و مدارا، منازعات را حل می‌کنند و دسترسی به مراکز تصمیم‌گیری را حفظ می‌کنند. نخبگان منسجم تمایل دارند راه‌حل‌های سیاسی تدریجی و مذاکره‌شده را بر تغییرات رادیکال یا یک‌جانبه اولویت دهند و این به تاب‌آوری رژیم کمک می‌کند. به‌عنوان مثال، دموکراسی‌های غربی پس از جنگ جهانی دوم انسجام بالای نخبگان را نشان دادند که با تعاملات پایدار بین احزاب سیاسی، بوروکراسی‌ها و جوامع تجاری مشخص می‌شود و ثبات دموکراتیک پایدار و عملکرد اقتصادی پایدار را ممکن می‌سازد (Yesilkagit & Christensen, 2026).

ابعاد انسجام نخبگان سیاسی

انسجام نخبگان با مفاهیمی همچون اهداف، هنجارها، ارزش‌ها و هویت‌های مشترک و همچنین ظرفیت همکاری و کنش جمعی پیوند خورده است. یسیلکاگیت و کریستینسن (Yesilkagit & Christensen, 2026) نیز انسجام را در ارتباط با اشتراک در «اهداف، هنجارها، ارزش‌ها و هویت‌ها» قرار می‌دهند و آن را زمینه‌ساز همکاری و کنش جمعی نخبگان می‌دانند. در این پژوهش، انسجام نخبگان سیاسی در چهار بعد اصلی مفهوم‌پردازی می‌شود:

انسجام ارزشی

انسجام ارزشی به درجه‌ای از هم‌پوشانی عقیدتی و اصول بنیادین اطلاق می‌شود که شالوده شناختی و ذهنی نخبگان سیاسی را شکل می‌دهد.

طبق نظر تامسون (Thomson, 2024)، پایداری هر ساختار سیاسی و ظرفیت کنش جمعی نخبگان، متکی بر دست‌یابی به «انتظارات مشترک» و «نقاط کانونی همسو» است.

طبق نظر چوی (May & Czymara, 2024)، نخبگان سیاسی برای حفظ انسجام درونی نیازمند روایتی یکپارچه از هویت جمعی هستند. روایت‌های ملی ساختاریافته در شکل‌دهی و بازتولید هویت مشترک نقش محوری دارند (May & Czymara, 2024). در این بستر، گفتمان نخبگان سیاسی از طریق چارچوب‌بندی‌ها و ارائه روایت‌های همسو، به فعال‌سازی و برجسته‌سازی هویت ملی کمک کرده و حس تعلق هویتی مشترک را در میان هیئت حاکمه و جامعه تقویت می‌کند (May & Czymara, 2024).

انسجام گفتمانی

در این تحقیق، انسجام گفتمانی به میزان همگرایی نخبگان سیاسی در نحوه تعریف اهداف، مسائل، اولویت‌ها و روایت‌های سیاسی اشاره دارد.

باتلر و تاویتس (Butler & Tavits, 2021)، در مطالعه‌ای تجربی، نشان دادند که اهداف و اولویت‌های مشترک سیاستی می‌توانند همکاری میان سیاستمداران را تقویت کنند. آنان در مطالعه خود مشخصاً تأثیر «اهداف مشترک» و «اولویت‌های سیاستی مشترک» را بر همکاری میان سیاستمداران بررسی کردند و با استفاده از مفهوم اولویت‌های سیاسی مشترک نشان داده‌اند که اشتراک در اولویت‌های سیاستی می‌تواند همکاری میان سیاستمداران را افزایش دهد. بنابراین، وجود برداشت نسبتاً مشترک از مسائل و اولویت‌های سیاسی می‌تواند یکی از سازوکارهای مهم تبدیل همگرایی گفتمانی به همکاری عملی باشد (Butler & Tavits, 2021).

دستیابی به اهداف توسعه‌ای و ملی نیازمند آمادگی نخبگان برای ائتلاف و همکاری است. همگرایی در اهداف کلان و تمایل به همکاری فرابخشی، فاصله‌های عاطفی و قطبی‌شدن میان اردوگاه‌های مختلف سیاسی را کاهش داده و پیوند گفتمانی نخبگان را استحکام می‌بخشد (Wagner & Harteveld, 2025).

همچنین شکل‌گیری منازعه عمیق میان نخبگان بر سر روایت‌های هویتی و سیاست خارجی، اجماع موجود را به چالش کشیده و امنیت وجودی نظام را تضعیف می‌کند. از این‌رو، حفظ روایت‌های مشترک در گفتمان نخبگانی، ضامن یکپارچگی گفتمانی و پایداری استراتژیک است (Tkocz & Herring, 2026).

انسجام سازمانی

در این تحقیق، انسجام سازمانی به میزان هماهنگی، همکاری و ارتباط میان نهادها و سازمان‌های سیاسی و نیز توانایی نخبگان برای تنظیم و هماهنگ‌کردن اقدامات خود در سطح نهادی اشاره دارد.

روهر (Rohr, 2025)، با بررسی شبکه‌های نخبگان نشان می‌دهد که روابط میان نخبگان در سازمان‌های مختلف می‌تواند درک متقابل و هماهنگی را تسهیل کند. این یافته نشان می‌دهد که پیوندهای میان‌نهادی می‌توانند یکی از بسترهای مهم انسجام نخبگان باشند (Rohr, 2025). ساختارهای نهادی رسمی و غیررسمی از طریق ایجاد قواعد شفاف، امکان اشتراک‌گذاری منابع و کنش جمعی را میان نخبگان فراهم می‌سازند (Thomson, 2024). پایداری و تاب‌آوری نظام‌های سیاسی در سطوح ملی و منطقه‌ای، تا حد زیادی مرهون الگوی همکاری شبکه‌ای و انسجام سازمانی میان نهادهای قدرت است (Paustyan, 2024).

انسجام رفتاری

انسجام رفتاری، ملموس‌ترین سطح انسجام نخبگان سیاسی است و به نحوه رفتار نخبگان در مواجهه با یکدیگر، میزان آمادگی آنان برای همکاری و شیوه مدیریت اختلافات سیاسی اشاره دارد. رفتارهای متقابل نخبگان باید بر پایه الگوی همکاری‌جویانه تنظیم شود. تعاملات سازنده در سطوح بالای تصمیم‌گیری ـ حتی میان گروه‌هایی که دارای فواصل ایدئولوژیک هستند ـ از شکاف‌های عاطفی کاسته و الگوهای رفتاری ثبات‌بخش را در عرصه حکمرانی نهادینه می‌کند (Wagner & Harteveld, 2025). همچنین اجتناب از ادبیات ساختارپرهیز و منازعات فرسایشی، شاخصی حیاتی در انسجام رفتاری است. گسترش گفتمان سمی و رفتارهای تقابلی شدید میان نخبگان، موجب فرسایش گفت‌وگوی سازنده و فروپاشی ثبات سیاسی می‌شود (Törnberg & Chueri, 2025).

ب- پیشینه تحقیق

پیشینه داخلی

نادری و بهمنی (Naderi & Bahmani, 2024)، مطالعه‌ای با عنوان «وفاق و اجماع ملی نخبگان سیاسی؛ پیش‌شرط توسعه و پیشرفت» انجام دادند. روش مطالعه، اسنادی و کتابخانه‌ای بوده و با بهره‌گیری از داده‌های نظری، با تحلیل رابطه وفاق نخبگانی و توسعه، به بررسی جایگاه عنصر وفاق و اجماع ملی نخبگان سیاسی در تحقق امر توسعه می‌پردازد. محققان با اتکا به چهارچوب نظری لوسین پای و همکاران، توسعه را در سه مؤلفه (انفکاک ساختاری، برابری و ظرفیت خلاق) مفهوم‌پردازی کردند. در این مطالعه، ده مزیت و ده چالش در صورت وجود یا فقدان اجماع نخبگان سیاسی تحلیل شده و اثرات هر یک بر سه مؤلفه توسعه سنجیده شده است. نتایج تحقیق نشان داد که وفاق نخبگان عامل کلیدی در تحقق ثبات سیاسی، سیاست‌گذاری پایدار، کاهش فساد، افزایش اعتماد عمومی، گسترش سرمایه اجتماعی و تقویت نهادهای دموکراتیک است که همگی موجب تقویت نشانگان توسعه می‌شوند. در مقابل، نبود اجماع سیاسی به ظهور نهادهای موازی، بحران مشروعیت، مهاجرت نخبگان و نوسانات اقتصادی می‌انجامد که مانعی جدی برای توسعه پایدار محسوب می‌شود. این مطالعه از آن جهت برای پژوهش حاضر اهمیت دارد که با ارائه یک مدل علیتی، وفاق نخبگان را نه یک انتخاب، بلکه یک ضرورت پیشینی برای کارآمدی هر نوع سیاست‌گذاری معرفی می‌کند.

تمنده و همکاران (Tamandeh et al., 2021)، مطالعه‌ای با عنوان «بررسی نقش نخبگان سیاسی در توسعه کشور با استفاده از اندیشه و مدیریت جهادی در دهه اول انقلاب اسلامی ایران» با روش آمیخته انجام دادند. بخش کمی تحقیق بیانگر یک رابطه علت و معلولی بین نخبگان سیاسی به‌عنوان متغیر مستقل و بحث توسعه به‌عنوان متغیر وابسته بود و در بخش کیفی، اسناد و مدارکی که ماهیت اندیشه و مدیریت جهادی را بررسی کرده‌اند، از نظر تئوریسین‌های این نظریه؛ نظیر امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری مورد استفاده قرار گرفت. یافته‌های تحقیق نشان داد که نخبگان سیاسی، تأثیرات مثبتی در روند رشد و توسعه ایران در دهه اول انقلاب اسلامی داشته‌اند و یکی از محرک‌های اصلی در سوق دادن جامعه اسلامی ایران برای رسیدن به آرمان‌هایش بوده‌اند.

احمدی طباطبایی و همکاران (Rahmani et al., 2016)، مطالعه‌ای با عنوان «بررسی تأثیر عملکرد نخبگان سیاسی بر فرایند پیشرفت سیاسی جمهوری اسلامی ایران» انجام دادند. نویسندگان با استفاده از مدل تحلیلی SWOT تأثیر و عملکرد نخبگان سیاسی در فرایند حرکت جمهوری اسلامی ایران از ابتدا تاکنون را تحلیل و سپس استراتژی‌های پیشرفت سیاسی را بر اساس نقاط ضعف و قوت و فرصت‌ها و تهدیدها در این خصوص، استخراج کردند. نتایج تحقیق نشان داد که برنامه‌ریزی نخبگان سیاسی، اجماع‌نظر نخبگان سیاسی بر اهداف و سازوکارهای پیشرفت سیاسی، تقویت جامعه مدنی، شفافیت نخبگان سیاسی و فرهنگ سیاسی متناسب با پیشرفت از مهم‌ترین پیش‌نیازهای

فرایند پیشرفت سیاسی جمهوری اسلامی ایران است که می‌تواند در رفع موانعی چون ضعف جامعه مدنی، عدم شکل‌گیری مناسب نهادهای سیاسی، عدم پایبندی به قانون و کامل نشدن فرایند رقابت و مشارکت سیاسی در جامعه ایران، مؤثر واقع شود.

رحمانی و همکاران (Rahmani et al., 2016)، مطالعه‌ای با عنوان «اجماع نظر نخبگان سیاسی و توسعه سیاسی» به شیوه تحلیلی انجام دادند. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن بود که توسعه سیاسی به‌عنوان محور تفکر اصلاحات، علاوه بر چالش‌های ساختاری و قانونی حاکم (موانع بیرونی)، در درون خود جناح اصلاح‌طلب نیز، هرگز مفهوم و تعریفی سیستماتیک، مورد اجماع و عملیاتی نیافته و سازوکارها، مؤلفه‌ها و شاخص‌های آن مشخص نشده و مسئله عدم اجماع‌نظر و تعارض همچنان به‌عنوان یک پدیده مستمر در فضای سیاسی کشور باقی مانده است، گویی تعارض و منازعه بخشی از فرهنگ سیاسی حاکم در میان نخبگان سیاسی ایران می‌باشد. محققان در پایان نتیجه گرفتند که عدم اجماع نظر نخبگان سیاسی درون حاکمیت در خصوص توسعه سیاسی کشور در واقع اساساً موجب اختلال توسعه‌یافتگی در جمهوری اسلامی در بعد توسعه سیاسی شده است.

پیشینه خارجی

اورتیزاینااسترزا و بارگستد (Ortiz-Inostroza & Bargsted, 2026)، در مطالعه‌ای با عنوان «اعتماد سیاسی و انسداد نخبگان: شواهدی از امریکای لاتین» به بررسی رابطه میان انسجام نخبگان و اعتماد سیاسی در آمریکای لاتین پرداختند. با تمرکز بر مفهوم «انسداد نخبگان» وضعیتی که در آن نخبگان سیاسی و اقتصادی شبکه‌ای منسجم و نفوذناپذیر تشکیل می‌دهند ـ نویسندگان تحلیل می‌کنند که چگونه این سطح از انسجام بر نگرش شهروندان نسبت به نهادهای دموکراتیک تأثیر می‌گذارد. آنان با استفاده از داده‌های پیمایشی گسترده و تحلیل‌های چندسطحی، استدلال کردند که اگرچه انسجام نخبگان می‌تواند به ثبات سیاسی کمک کند، اما انسداد بیش از حد منجر به کاهش اعتماد سیاسی در میان توده‌ها می‌شود. یافته‌ها نشان می‌دهند زمانی که شهروندان نخبگان را به‌عنوان گروهی بسته و جدا از منافع عمومی ادراک می‌کنند، مشروعیت نظام سیاسی آسیب دیده و زمینه برای ظهور جنبش‌های پوپولیستی فراهم می‌شود. این پژوهش بر تضاد میان «انسجام برای ثبات» و «انسداد برای طرد» تأکید دارد.

اوسی و همکاران (Osei et al., 2025)، مطالعه‌ای با رویکرد کمّی با عنوان «شخصی‌سازی، انسجام نخبگان و پایداری رژیم: نتایج متفاوت در کامرون و گابن» انجام دادند. محققان در این مطالعه با رویکردی تطبیقی و تکنیک تحلیل شبکه، به بررسی چگونگی مدیریت نخبگان در دو کشور کامرون و گابن پرداخته‌اند تا دریابند چرا دو رژیم سیاسی با ساختارهای مشابه، سرنوشت‌های متفاوتی را تجربه کردند. آن‌ها در این پژوهش با بهره‌گیری از داده‌های جدید مربوط به شبکه‌های نخبگان، نشان دادند که در گابن، انسجام بیش از حد نخبگان و در هم تنیدگی منافع آن‌ها، به جای تقویت رژیم، به پاشنه آشیل آن تبدیل شد؛ زیرا این شبکه منسجم در نهایت توانست با ائتلاف با ارتش، علی بونگو را از قدرت برکنار کند. در مقابل، محققان دریافتند که در کامرون، پل بیا با استفاده از استراتژی «تفرقه بینداز و حکومت کن»، نخبگان را در کانال‌های مجزا و ایزوله نگه داشته و مانع از شکل‌گیری هرگونه انسجام میان آن‌ها شده است. یافته نهایی پژوهشگران این است که ثبات رژیم‌های شخصی‌ساز نه صرفاً در گرو توزیع پست‌ها، بلکه در گرو چگونگی «مهندسی روابط و انسجام میان نخبگان» است. این مقاله مصداقی علمی ارائه می‌دهد که نشان می‌دهد انسجام نخبگان یک متغیر مستقل است که می‌تواند هم باعث «افزایش سرمایه سیاسی ملی» (در صورت جهت‌گیری به سمت اهداف توسعه‌ای) و هم باعث «فرسایش سرمایه سیاسی حاکم» (در صورت تبدیل شدن به یک باند قدرت علیه مرکزیت) شود. در واقع، می‌توان استدلال نمود که انسجام نخبگان زمانی به سرمایه سیاسی مثبت منجر می‌شود که با «شخصی‌سازی قدرت» در تضاد نباشد.

پاوستیان (Paustyan, 2024)، مطالعه‌ای با عنوان «انسجام نخبگان و تاب‌آوری مناطق روسیه: مطالعه موردی استان بلگورود» با هدف بررسی منابع تاب‌آوری سرزمینی در روسیه در طول جنگ علیه اوکراین انجام داد. با تمرکز بر استان بلگورود ـ منطقه‌ای که به دلیل موقعیت مرزی‌اش به‌شدت تحت تأثیر درگیری‌ها قرار گرفته است ـ این مطالعه نقش «انسجام نخبگان منطقه‌ای» را در حفظ ثبات سیاسی و مدیریت بحران تحلیل می‌کند. با استفاده از داده‌های مربوط به بیوگرافی نخبگان و تحلیل شبکه‌های سیاسی، این مقاله استدلال می‌کند که انسجام نخبگان محلی، که از طریق سال‌ها ثبات مدیریتی و شبکه‌های حامی‌پیرو تقویت شده است، عاملی حیاتی در توانایی منطقه برای انطباق با فشارهای ناشی از جنگ و حفظ کنترل مرکزی بوده است. یافته‌ها نشان می‌دهند که در حالی که رژیم شخصی‌ساز پوتین بر وفاداری مستقیم تأکید دارد، در سطح منطقه‌ای، وجود یک هسته منسجم از نخبگان برای تاب‌آوری عملیاتی سیستم ضروری است. با این حال، این انسجام همزمان می‌تواند مرزهای بین وفاداری به مرکز و منافع منطقه‌ای را به چالش بکشد.

کوک (Cook, 2024)، در مطالعه‌ای با عنوان «انسجام نخبگان در دولت اداری آمریکا، ۱۸۹۸ تا ۱۹۹۸» به بررسی تکامل انسجام نخبگان در بدنه اداری ایالات متحده بین سال‌های ۱۸۹۸ تا ۱۹۹۸ می‌پردازد. با استفاده از یک مجموعه داده جدید از پیشینه‌های شغلی و آموزشی هزاران مقام ارشد اداری، این مطالعه چگونگی تغییر پیوندهای میان نخبگان بوروکراتیک در طول یک قرن را تحلیل می‌کند. یافته‌های تحقیق نشان داد که انسجام نخبگان اداری در آمریکا، برخلاف تصور رایج، از طریق یک بوروکراسی بسته حاصل نشده، بلکه محصول اشتراک در نهادهای آموزشی برتر و جابه‌جایی‌های شغلی بین‌بخشی بوده است. این مقاله استدلال می‌کند که انسجام نخبگان، ظرفیت نهادی دولت را برای اجرای سیاست‌های پیچیده تقویت کرده است، اما همزمان چالش‌هایی را برای نمایندگی دموکراتیک ایجاد می‌کند. این مطالعه نشان داد آن‌چه باعث شده دولت آمریکا در طول قرن بیستم قدرتمند و باثبات بماند، «انسجام نخبگان اداری» بوده است. این انسجام نه از طریق پارتی‌بازی مذهبی یا قومی، بلکه از طریق شبکه آموزشی مشترک (مثل دانشگاه‌های آیوی لیگ) شکل گرفته است. این انسجام باعث شد که وقتی دولت‌ها (رئیس‌جمهورها) عوض می‌شوند، بدنه کارشناسی دولت به دلیل آن پیوندهای منسجم، همچنان با قدرت به کار خود ادامه دهد و کشور دچار بحران نشود.

هولکامب (Holcombe, 2023)، مطالعه‌ای با عنوان «پیروی از رهبران خود: سیاست‌هایی که قدرت سیاسی را به حداکثر می‌رسانند» با هدف تبیین نقش نخبگان و رهبران سیاسی در تدوین سیاست‌های عمومی و تحلیل چگونگی استفاده آنان از فرایند سیاست‌گذاری برای حداکثرسازی قدرت و انباشت سرمایه سیاسی انجام داد. این پژوهش با رویکرد تحلیلی-توصیفی و بر پایه چارچوب نظریه انتخاب عمومی و تحلیل تطبیقی نهادی انجام شد. تحلیل داده‌ها بر اساس استدلال قیاسی و بررسی کیفی پرونده‌ها و نمونه‌های تاریخی سیاست‌گذاری در نظام‌های سیاسی مختلف صورت گرفت. در نهایت، نتایج پژوهش نشان داد که سیاست‌های عمومی در بسیاری از مواقع نه صرفاً با هدف حداکثرسازی رفاه عمومی، بلکه به‌عنوان ابزاری استراتژیک برای حفظ قدرت، جلب وفاداری ائتلاف‌ها و افزایش سرمایه سیاسی نخبگان تدوین می‌شوند. علاوه بر این، پژوهش اثبات نمود که بدنه جامعه معمولاً ترجیحات و جهت‌گیری‌های سیاسی خود را از نخبگان الگوبرداری می‌کند؛ در نتیجه، نخبگان سیاسی موتور محرک اصلی در شکل‌دهی به افکار عمومی و حفظ سرمایه سیاسی حاکمیت هستند.

کرتزر و رنشون (Kertzer & Renshon, 2022)، مطالعه‌ای با عنوان «آزمایش‌ها و فرایند تصمیم‌گیری نخبگان در علوم سیاسی» با هدف بررسی روش‌شناختی و مفهومی نحوه تصمیم‌گیری نخبگان سیاسی، ارزیابی رفتار استراتژیک آنان در فرایندهای حکمرانی و مقایسه الگوی تصمیم‌گیری نخبگان با عامه مردم انجام دادند. این پژوهش از نوع مرور نظام‌مند و سنتز روش‌شناختی بود که به بررسی و طبقه‌بندی روش‌های تجربی به‌کاررفته در مطالعه نخبگان سیاسی و تصمیم‌گیرندگان کلیدی پرداخت. تحلیل داده‌ها به شیوه فراتحلیل کیفی و ارزیابی تطبیقی اثرات تجربه، دانش تخصصی و قیود نهادی بر الگوی پردازش اطلاعات نزد نخبگان صورت گرفت. در نهایت، یافته‌های تحقیق نشان

داد که نخبگان سیاسی به دلیل برخورداری از تجربه، دانش تخصصی و مسئولیت‌های نهادی، اطلاعات سیاسی را متفاوت از شهروندان عادی پردازش می‌کنند؛ با این حال، همچنان تحت تأثیر سوگیری‌های شناختی خاص قرار دارند. همچنین این مطالعه اثبات کرد که تصمیمات راهبردی نخبگان در موقعیت‌های بحرانی، عامل اصلی در حفظ ثبات، افزایش کارآمدی نهادی و بازتولید سرمایه سیاسی نظام‌هاست.

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش از نظر هدف، توسعه‌ای و از نظر روش‌شناسی، آمیخته است که در بخش کیفی با بهره‌گیری از روش "تحلیل محتوای قیاسی" و در بخش کمی با روش "مدل‌سازی معادلات ساختاری" انجام شده است.

در بخش کیفی، جامعه پژوهش شامل مبانی نظری، اسناد معتبر و متن مصاحبه با سه گروه از نخبگان سیاسی (مسئولان و مدیران سیاسی دارای تجربه مرتبط؛ فعالان حزبی و سیاسی دارای سابقه فعالیت تشکیلاتی؛ و استادان دانشگاه، پژوهشگران و صاحب‌نظران دارای تخصص و سابقه علمی مرتبط با علوم سیاسی، حکمرانی یا حوزه‌های نزدیک) بود. نخبگان سیاسی به روش هدفمند قضاوتی انتخاب شده و مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت؛ تا جایی که احساس گردید داده‌های جدیدی در اثر مصاحبه با خبرگان ایجاد نشده و داده‌های قدیمی دوباره بیان می‌شود. در این فرایند، علاوه بر تکرار مفاهیم، میزان پوشش ابعاد پژوهش، شناسایی موارد ناسازگار با چارچوب اولیه و دستیابی به درک کافی از مقوله‌های اصلی و فرعی نیز بررسی شد. در مجموع ۱۴ مصاحبه انجام شد.

در بخش کمی، جامعه آماری مشتمل بر افراد واجد شرایط از گروه‌های یادشده بود که برای تکمیل پرسش‌نامه دعوت شدند. برای تعیین حداقل حجم نمونه مورد نیاز در این مرحله، از روش ریشه معکوس پیشنهادی هادایا و کاک[1] (۲۰۱۸)، استفاده شد. این روش با توجه به کوچک‌ترین ضریب مسیر استانداردشده‌ای که انتظار می‌رود از نظر آماری معنادار باشد، حداقل حجم نمونه لازم را برآورد می‌کند و در مقایسه با قاعده سرانگشتی ده‌برابری، مبنای دقیق‌تری برای برنامه‌ریزی حجم نمونه در مدل‌سازی معادلات ساختاری مبتنی بر حداقل مربعات جزئی فراهم می‌سازد. با درنظرگرفتن سطح معناداری ۰/۰۵، توان آماری ۰/۸۰، آزمون یک‌طرفه و کوچک‌ترین ضریب مسیر مورد انتظار برابر با ۰/۱۵، حداقل حجم نمونه از رابطه زیر محاسبه شد:

$$n_{\min} = \left\lceil \left(\frac{2.486}{|\beta_{\min}|} \right)^2 \right\rceil$$

که در آن؛

$n_{\min}$: حداقل حجم نمونه معتبر.

$|\beta_{\min}|$: کوچک‌ترین ضریب مسیر استانداردشده‌ای که انتظار داریم بتوانیم تشخیص دهیم.

عدد ۲٫۴۸۶: ثابت مربوط به مفروضات آزمون یادشده.

بر این اساس، حداقل ۲۷۵ مشاهده معتبر برای آزمون روابط ساختاری موردنظر لازم است. برای ایجاد حاشیه‌ای عملی در برابر حذف پرسش‌نامه‌های ناقص یا نامعتبر، هدف، گردآوری ۳۰۰ پرسش‌نامه معتبر تعیین می‌شود. تعداد بیشتری از افراد نیز، متناسب با نرخ پاسخ‌گویی مورد انتظار، برای مشارکت دعوت شدند. به‌منظور کاهش سوءگیری ناشی از تمرکز بر شبکه‌های حرفه‌ای محدود، تلاش شد افراد دارای سوابق، دیدگاه‌ها و نقش‌های متفاوت در فرایند نمونه‌گیری حضور داشته باشند.

گردآوری داده‌ها در بخش کیفی از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و مطالعه اسنادی انجام گرفت. تحلیل داده‌ها در بخش کیفی با استفاده از روش تحلیل محتوا صورت پذیرفت. در بخش کمی نیز گردآوری داده‌ها از طریق پرسش‌نامه محقق‌ساخته بسته انجام گرفت که

[1] Hadaya & Kock

پس از استخراج الگو با روش تحلیل محتوا تهیه شد و روایی و پایایی آن مورد بررسی واقع گردید. تحلیل داده‌ها در بخش کمی با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی صورت پذیرفت.

یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

الف- تحلیل محتوا

تحلیل محتوا، تکنیکی پژوهشی برای استنباط تکرارپذیر و معتبر از داده‌ها در مورد متن آن‌ها است (اسکندری و یوسف‌خواه، ۱۳۹۷). در مرحله کیفی پژوهش حاضر، به‌منظور شناسایی، تبیین و سازمان‌دهی ابعاد و مؤلفه‌های انسجام نخبگان سیاسی، از روش تحلیل محتوای کیفی با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA استفاده شد. انتخاب این روش با توجه به ماهیت اکتشافی موضوع و هدف پژوهش، یعنی طراحی الگویی مفهومی برای تبیین ساختار انسجام نخبگان سیاسی، صورت گرفت.

ابتدا مبانی نظری پژوهش مورد بررسی قرار گرفت و متون مربوط به موضوع تحقیق در اسناد به دقت مطالعه گردید. مرور متون و اسناد علمی، منجر به تشکیل چارچوب مفهومی اولیه با ابعاد انسجام سازمانی، ارزشی، گفتمانی و رفتاری شد. همان‌طور که اشاره گردید، به منظور کسب داده‌های تکمیلی و جدید، خبرگان نیز به عنوان جامعه آماری بخش کیفی در نظر گرفته شدند و چارچوب اولیه شناسایی‌شده در طراحی سؤالات جزئی‌تر مصاحبه با خبرگان مدنظر قرار گرفت.

با توجه به وجود چارچوب مفهومی اولیه در پژوهش حاضر، از رویکرد قیاسی در تحلیل محتوای کیفی استفاده شد و چارچوب اولیه حاصل از مرور ادبیات و مطالعات نظری، راهنمای اولیه تحلیل بود. در ادامه راهنمای مصاحبه بر اساس اهداف پژوهش، مبانی نظری، مطالعات پیشین و چارچوب مفهومی اولیه تدوین شد. این راهنما ضمن برخورداری از ساختار مشخص، امکان طرح پرسش‌های پیگیرانه و بررسی عمیق‌تر دیدگاه مشارکت‌کنندگان را فراهم نمود. محورهای اصلی مصاحبه شامل؛ تعریف و ماهیت انسجام نخبگان سیاسی، تمایز آن از مفاهیمی نظیر وحدت و توافق کامل، ابعاد ارزشی و گفتمانی، سازوکارهای همکاری و هماهنگی سازمانی، الگوهای رفتاری، مدیریت اختلافات سیاسی، عوامل زمینه‌ای و موانع انسجام و شاخص‌های قابل‌مشاهده این پدیده بود. همچنین، از مشارکت‌کنندگان درباره کفایت ابعاد و مؤلفه‌های اولیه، هم‌پوشانی احتمالی آن‌ها، ابعاد مغفول‌مانده و پیشنهادهایشان برای اصلاح مدل پرسش شد.

مصاحبه‌ها با رضایت آگاهانه مشارکت‌کنندگان انجام شد. با کسب رضایت مشارکت‌کنندگان، مصاحبه‌ها ضبط شدند و در صورت عدم موافقت مشارکت‌کننده، از یادداشت‌برداری دقیق استفاده شد. اطلاعات شناسایی‌کننده از داده‌های تحلیلی جدا نگه داشته شد و اصول محرمانگی، مشارکت داوطلبانه و امکان انصراف رعایت شد.

مراحل تحلیل داده‌ها بر اساس فرایند نظام‌مند تحلیل محتوای کیفی به شرح زیر بود؛

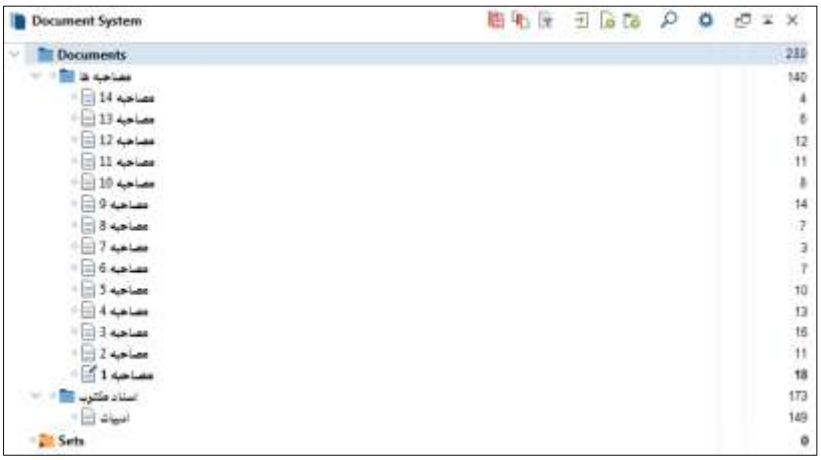
۱. آماده‌سازی داده‌ها و آشنایی با محتوای مصاحبه‌ها: پس از انجام مصاحبه‌ها، متن آن‌ها پیاده‌سازی و از نظر انطباق با محتوای اصلی بازبینی شد. سپس متن مصاحبه‌ها به‌صورت مکرر مطالعه شد تا پژوهشگر به درک کلی از محتوای داده‌ها، دیدگاه مشارکت‌کنندگان و مفاهیم مرتبط با انسجام نخبگان سیاسی دست یابد.

۲. تعیین واحد تحلیل و استخراج واحدهای معنایی: در جریان تحلیل، بخش‌هایی از متن که حامل معنای مرتبط با موضوع پژوهش هستند، به‌عنوان واحدهای معنایی شناسایی شدند. این واحدها ممکن است شامل یک عبارت، جمله یا مجموعه‌ای از جملات پیوسته باشند که یک مفهوم مشخص را منتقل می‌کنند. واحدها در صورت نیاز خلاصه‌سازی شدند؛ به‌گونه‌ای که معنای اصلی آن‌ها حفظ شود و زمینه تفسیر از بین نرود.

ج) کدگذاری اولیه با رویکرد قیاسی: در این مرحله، برای واحدهای معنایی کدهای اولیه تعریف شد. کدگذاری با توجه به چارچوب نظری و مفاهیم اولیه پژوهش انجام شد. در این پژوهش با عنایت به کدگذاری صورت گرفته در خصوص متغیر انسجام سیاسی نخبگان، تعداد ۲۸۹ کد از اسناد مکتوب و مصاحبه‌ها شناسایی گردید.

شکل ۱:

تصویر متون کدگذاری شده در نرم‌افزار MAXQDA

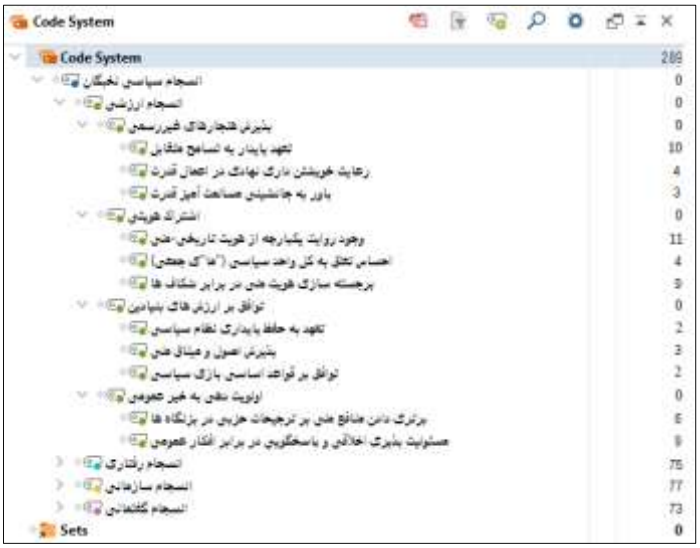

د) دسته‌بندی کدها و تشکیل مقوله‌ها: پس از کدگذاری اولیه، کدهای مشابه یا مرتبط بر اساس محتوای معنایی و پیوند مفهومی در کنار یکدیگر قرار و مقوله‌های فرعی شکل گرفتند. سپس مقوله‌های فرعی بر اساس میزان انتزاع و ارتباط مفهومی در مقوله‌های اصلی سازمان‌دهی شدند.

هـ) بازبینی و پالایش مقوله‌ها: در این مرحله، انسجام مفهومی هر مقوله، تمایز آن از مقوله‌های دیگر، تناسب آن با داده‌های پشتیبان و ارتباط آن با هدف پژوهش بررسی شد. همچنین، هم‌پوشانی احتمالی میان مقوله‌ها و ابعاد چهارگانه اولیه مورد ارزیابی قرار گرفت.

شکل ۲

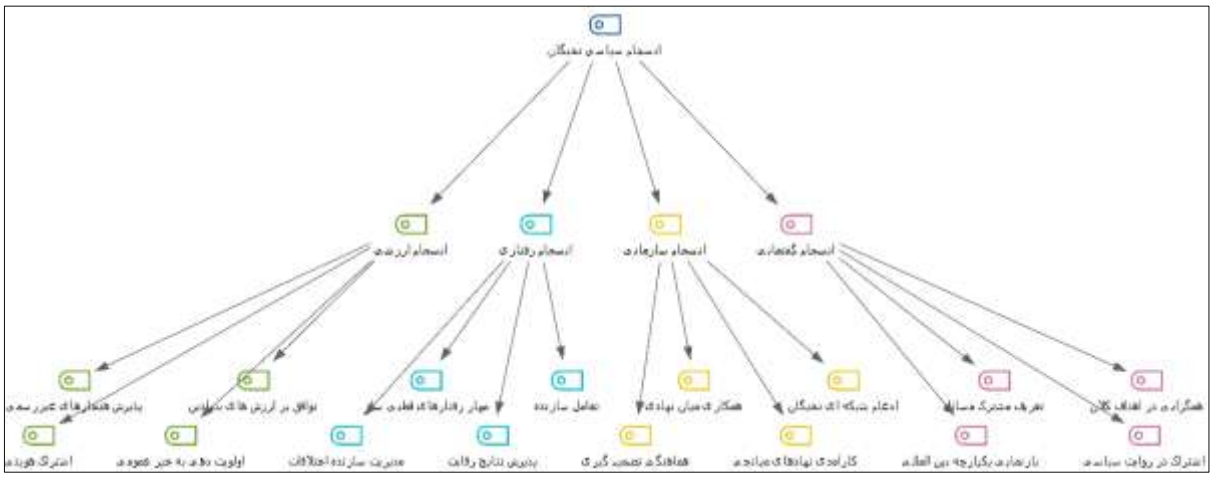
تصویر استخراج مضامین در نرم‌افزار MAXQDA

و) انتزاع و تدوین ساختار مفهومی نهایی: در مرحله نهایی سازمان‌دهی، مقوله‌های اصلی و فرعی در ساختاری منسجم قرار گرفتند و تعاریف مفهومی آن‌ها تدوین شد. همچنین، ارتباط مفهومی میان ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های احتمالی مشخص شد. خروجی این مرحله، ساختار مفهومی اصلاح‌شده‌ای از انسجام نخبگان سیاسی بود. خروجی نرم‌افزار در شکل زیر آمده است؛

شکل ۳

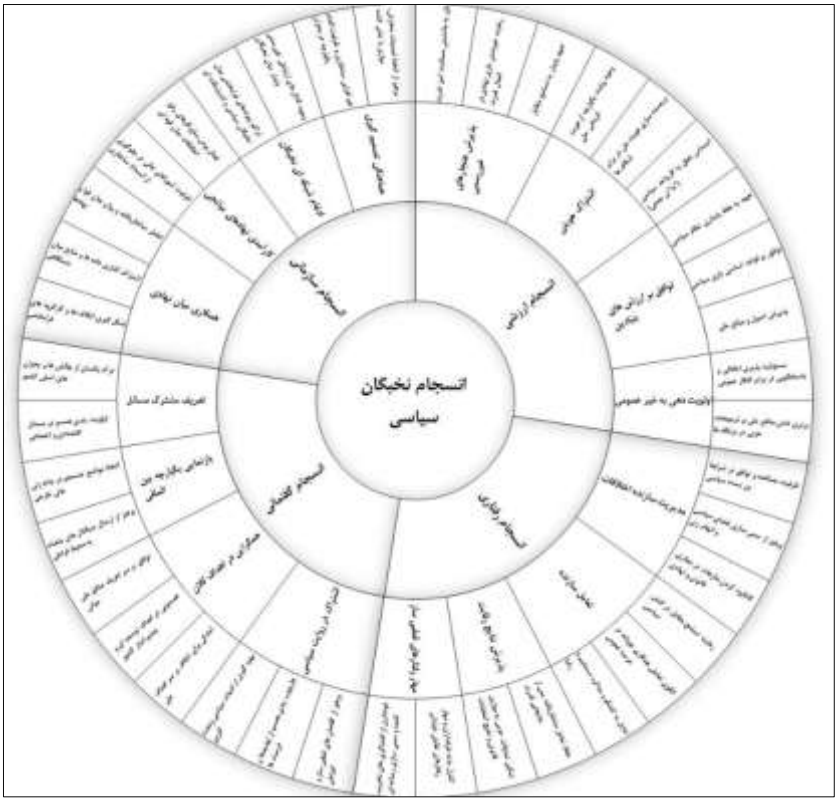
مدل ارائه شده از مرحله استخراج مضامین

بدین‌ترتیب الگوی انسجام سیاسی نخبگان مشتمل بر ۲۸۹ کد اولیه در قالب ۴۰ مضمون پایه و در نهایت ۱۶ مضمون سازمان‌دهنده و ۴ مضمون فراگیر، مطابق با شکل ۴ دسته‌بندی شد.

شکل ۴

الگوی انسجام سیاسی نخبگان

ب- اعتبارسنجی و برازش مدل

به‌منظور ارزیابی تجربی الگوی مفهومی انسجام نخبگان سیاسی، از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری مبتنی بر حداقل مربعات جزئی (PLS-SEM) استفاده می‌شود. هدف از این مرحله، بررسی کیفیت اندازه‌گیری سازه‌ها و ارزیابی میزان پشتیبانی داده‌های گردآوری‌شده از ساختار مفهومی پیشنهادی پژوهش است. تحلیل با رویکرد حداقل مربعات جزئی دارای سه مرحله اصلی زیر می‌باشد.

۱. برازش مدل اندازه‌گیری

در این مدل، پایایی (با بررسی: ضرایب بار عاملی، ضریب آلفای کرونباخ، ضریب پایایی ترکیبی، ضریب پایایی همگون)؛ روایی همگرا (با بررسی: میانگین واریانس استخراجی (AVE) سازه‌ها)؛ و روایی واگرا (با بررسی: ماتریس فورنل و لارکر[1]) مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. جداول ۱ تا ۳ نتایج برازش مدل اندازه‌گیری تحقیق را نشان می‌دهد. توضیح این‌که مقدار عددی قابل قبول برای ضرایب بار عاملی، ۰.۴ (هالند، ۱۹۹۹)، و برای AVE، ۰.۵ می‌باشد. همچنین مقدار عددی قابل قبول برای هر دو شاخص آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی ۰.۷ می‌باشد.

جدول ۱

نتایج بارهای عاملی سازه‌های تحقیق

مرتبه	گویه‌ها	بار عاملی	مرتبه	گویه‌ها	بار عاملی
اول	پذیرش هنجار غیررسمی-q۱	۰.۸۹۷	اول	مهار رفتارهای قطبی‌ساز-q۲۱	۰.۹۲۶
اول	پذیرش هنجار غیررسمی-q۲	۰.۸۵۵	اول	تعریف مشترک مسائل-q۲۲	۰.۸۸۹
اول	پذیرش هنجار غیررسمی-q۳	۰.۶۳۷	اول	تعریف مشترک مسائل-q۲۳	۰.۷۹۷
اول	اشتراک هویتی-q۴	۰.۸۲۵	اول	بازنمایی یکپارچه بین‌المللی-q۲۴	۰.۶۷۶
اول	اشتراک هویتی-q۵	۰.۷۹۸	اول	بازنمایی یکپارچه بین‌المللی-q۲۵	۰.۸۵۴
اول	اشتراک هویتی-q۶	۰.۵۱۴	اول	همگرایی در اهداف کلان-q۲۶	۰.۸۷۹
اول	توافق بر ارزش بنیادین-q۷	۰.۷۹۳	اول	همگرایی در اهداف کلان-q۲۷	۰.۷۶۲
اول	توافق بر ارزش بنیادین-q۸	۰.۸۹۸	اول	همگرایی در اهداف کلان -q۲۸	۰.۷۸۰
اول	توافق بر ارزش بنیادین-q۹	۰.۷۸۲	اول	اشتراک در روایت سیاسی-q۲۹	۰.۸۱۴
اول	اولویت خیر عمومی-q۱۰	۰.۵۷۶	اول	اشتراک در روایت سیاسی-q۳۰	۰.۵۹۸
اول	اولویت خیر عمومی-q۱۱	۰.۸۸۳	اول	اشتراک در روایت سیاسی-q۳۱	۰.۹۱۷
اول	مدیریت سازنده اختلاف-q۱۲	۰.۴۹۰	اول	هماهنگی تصمیم‌گیری-q۳۲	۰.۷۶۲
اول	مدیریت سازنده اختلاف-q۱۳	۰.۸۰۷	اول	هماهنگی تصمیم‌گیری-q۳۳	۰.۹۳۷
اول	مدیریت سازنده اختلاف-q۱۴	۰.۷۸۹	اول	ادغام شبکه‌ای نخبگان-q۳۴	۰.۸۰۸
اول	تعامل سازنده-q۱۵	۰.۸۱۱	اول	ادغام شبکه‌ای نخبگان-q۳۵	۰.۸۷۲
اول	تعامل سازنده-q۱۶	۰.۸۱۸	اول	کارآمدی نهادهای میانجی-q۳۶	۰.۹۱۹
اول	تعامل سازنده-q۱۷	۰.۴۸۵	اول	کارآمدی نهادهای میانجی-q۳۷	۰.۸۱۰
اول	پذیرش نتایج رقابت-q۱۸	۰.۴۷۳	اول	همکاری میان‌نهادی-q۳۸	۰.۷۷۸
اول	پذیرش نتایج رقابت-q۱۹	۰.۹۲۵	اول	همکاری میان‌نهادی-q۳۹	۰.۸۱۲
اول	مهار رفتارهای قطبی‌ساز-q۲۰	۰.۹۵۲	اول	همکاری میان‌نهادی -q۴۰	۰.۸۶۲

[1] Fornell & Larcker

جدول ۲

بررسی شاخص‌های روایی همگرا و پایایی متغیرهای تحقیق

متغیر پنهان	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	پایایی همگون	AVE
انسجام ارزشی	۰.۸۷۱	۰.۸۹۶	۰.۸۸۶	۰.۶۴۸
انسجام رفتاری	۰.۷۸۸	۰.۸۴۱	۰.۸۲۱	۰.۵۶۰
انسجام سازمانی	۰.۸۵۱	۰.۸۸۵	۰.۸۶۷	۰.۶۷۰
انسجام گفتمانی	۰.۸۵۵	۰.۸۸۷	۰.۸۷۰	۰.۶۴۵

با توجه به نتایج به دست آمده، از آن‌جا که بارهای عاملی بیشتر از ۰.۴، مقاددیر AVE بیشتر از ۰.۵، و مقادیر آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی بیشتر از ۰.۷ می‌باشد، پایایی و روایی همگرای سازه‌های تحقیق تأیید می‌شود.

جدول ۳، نتایج آزمون فورنل و لارکر را در مورد سازه‌های تحقیق نشان می‌دهد. لازم به ذکر است که لازمه تأیید روایی واگرا به روش فورنل و لارکر، بزرگتر بودن مقادیر عددی قطر اصلی از سایر خانه‌های ماتریس می‌باشد. مطابق نتایج ارائه شده در جدول، روایی واگرا سازه‌های تحقیق تأیید می‌شود.

جدول ۳

بررسی روایی واگرا سازه‌های تحقیق

Fornell-Larcker Criterion	انسجام ارزشی	انسجام رفتاری	انسجام سازمانی	انسجام گفتمانی
انسجام ارزشی	۰.۸۰۵			
انسجام رفتاری	۰.۶۹۶	۰.۷۴۸		
انسجام سازمانی	۰.۶۱۸	۰.۷۳۵	۰.۸۱۸	
انسجام گفتمانی	۰.۷۰۸	۰.۷۲۵	۰.۵۵۹	۰.۸۰۳

۲. برازش مدل ساختاری

مرحله دوم ارزیابی مدل تحقیق، بررسی مدل ساختاری است که با استفاده از کیفیت مدل (شاخص‌های ضریب تعیین (R^2)، و شاخص ارتباط پیش‌بین (Q^2))؛ و ضرایب مسیر (بتا) و معناداری آن (مقادیر t-value) مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

معیار اول از بررسی مدل ساختاری، ضرایب معناداری t بین متغیرهای مکنون است که با اجرای فرمان خودگردان‌سازی[1] در نرم‌افزار PLS، مقادیر آن بر روی خطوط مسیرها نشان داده می‌شوند. در صورتی‌که مقادیر بیشتر از ۱.۹۶ باشند، بیانگر صحت رابطه بین سازه‌ها در سطح اطمینان ۹۵٪ است.

در شکل ۵، مقادیر t برای ارزیابی بخش ساختاری مدل نشان داده شده است. با توجه به نتایج به دست آمده، از آن‌جا که تمام اعداد واقع بر مسیرها، بالاتر از ۱.۹۶ هستند، مناسب بودن مدل ساختاری تأیید می‌شود.

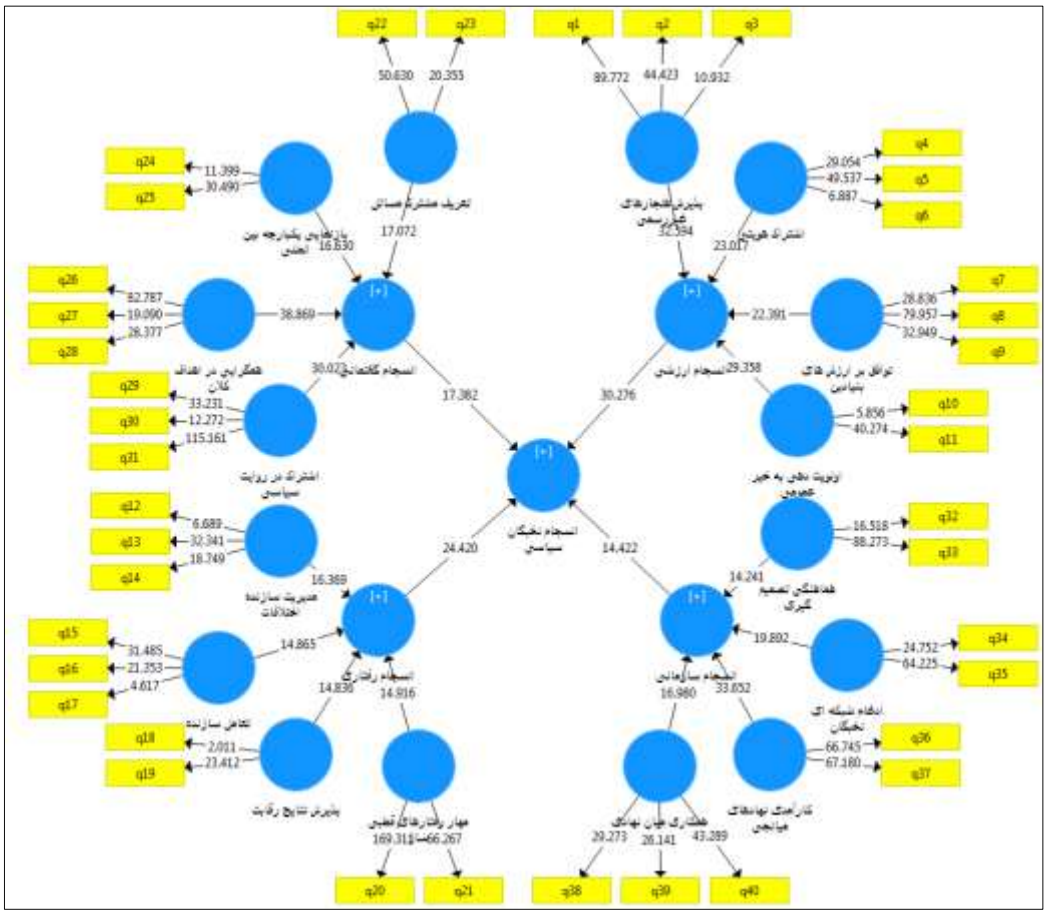
دومین معیار برای بررسی برازش مدل ساختاری، بررسی ضرایب تعیین (مقادیرR^2) مربوط به متغیرهای مکنون درون‌زای مدل است. ضریب تعیین نشان می‌دهد چند درصد از تغییرات متغیر درون‌زا توسط متغیر برون‌زا تبیین می‌شود. مقادیر R^2 در داخل دایره‌های مدل

[1] Bootstrapping

استاندارد و تنها برای سازه‌های درون‌زای مدل محاسبه می‌شود و در مورد سازه‌های برون‌زا مقدار این معیار صفر است. چن[1] (۱۹۹۸)، سه مقدار ۰.۱۹، ۰.۳۳، و ۰.۶۷ را به عنوان ملاکی برای ضعیف، متوسط و قوی بودن ضرایب تعیین معرفی نمودند.

شکل ۵

مدل تحقیق در حالت معناداری

شکل ۶، مدل پژوهش در حالت استاندارد را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، به عنوان مثال، ضریب تعیین برای متغیر درون‌زای انسجام نخبگان سیاسی، ۰.۹۰۹ محاسبه شده است که نشان می‌دهد که مؤلفه‌های مربوط به انسجام نخبگان سیاسی توانسته‌اند ۹۰.۹ درصد از تغییرات آن را پیش‌بینی کنند و مابقی تغییرات آن‌ها وابسته به سایر متغیرها و عواملی است که در مدل نیامده است. مطابق نتایج به دست آمده، از آن‌جا که مقادیر R^2 برای سازه‌های درون‌زای مدل با در نظر گرفتن سه مقدار ملاک، مناسب است، نتایج برازش مدل ساختاری تأیید می‌شود.

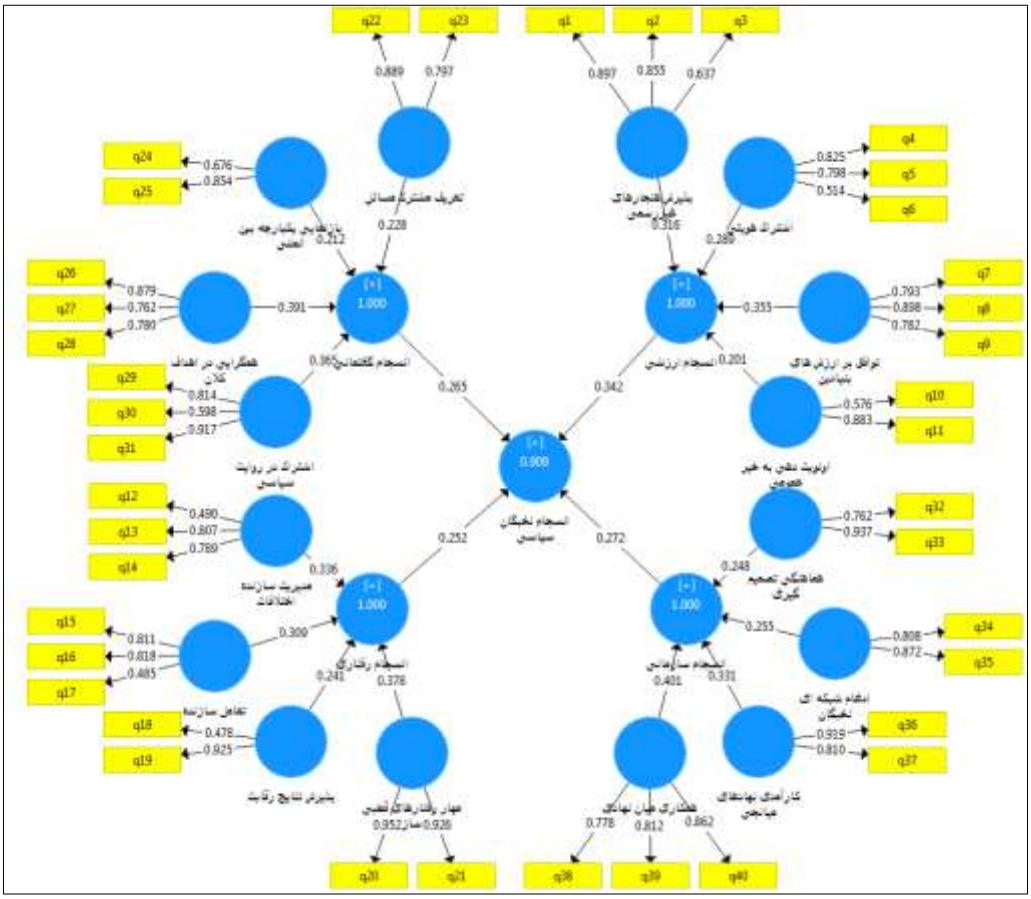
سومین معیار برازش مدل ساختاری، شاخص قدرت پیش‌بین (Q^2) است. این معیار که توسط استون و گیسر[2] (۱۹۷۴) معرفی شد، قدرت پیش‌بینی مدل در سازه‌های درون‌زا را با اجرای فرمان چشم بستن[3] در نرم‌افزار PLS، مشخص می‌کند. به اعتقاد این دو محقق، مدل‌هایی که دارای برازش ساختاری قابل قبول هستند، باید قابلیت پیش‌بینی متغیرهای درون‌زای مدل را داشته باشند. بدین معنی که اگر در یک مدل،

[1] Chin
[2] Stone & Geisser
[3] Blindfolding

روابط بین سازه‌ها به درستی تعریف شده باشند، سازه‌ها تأثیر کافی بر یکدیگر گذاشته و از این راه فرضیه‌ها به درستی تأیید شوند. هنسلر[1] و همکاران (۲۰۰۹)، سه مقدار ۰.۰۲، ۰.۱۵ و ۰.۳۵ را به عنوان قدرت پیش‌بینی کم، متوسط و قوی برای این شاخص تعیین نمودند.

شکل ۶

مدل تحقیق در حالت استاندارد

جدول ۴، مقادیر این شاخص و نحوه محاسبه آن را برای متغیرهای تحقیق نشان می‌دهد.

جدول ۴

محاسبه شاخص قدرت پیش‌بین

متغیر	SSO	SSE	Q^2 =۱-(SSE/SSO)
انسجام ارزشی	۳۰۲۵	۱۷۹۸.۷۸۶	۰.۴۰۵
انسجام رفتاری	۲۷۵۰	۱۸۶۱.۴۹۵	۰.۳۲۳
انسجام سازمانی	۲۴۷۵	۱۴۱۱.۷۹۳	۰.۴۳۰
انسجام گفتمانی	۲۷۵۰	۱۶۳۰.۹۲۰	۰.۴۰۷

مطابق نتایج، از آن‌جا که مقادیر Q^2 برای سازه‌های مدل با در نظر گرفتن سه مقدار ملاک، مناسب است، می‌توان این‌گونه استنباط نمود که قدرت پیش‌بینی مدل در خصوص آن‌ها در حد مطلوب می‌باشد.

۳. برازش مدل کلی

[1] Hensler

تنها معیاری که در روش معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی تعبیه شده است، شاخص GOF می‌باشد. سه مقدار ۰.۰۱، ۰.۲۵ و ۰.۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای این معیار معرفی شده است.

برای بررسی برازش مدل کلی که هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری را کنترل می‌کند، معیار GOF به شرح زیر محاسبه شد:

$$GOF = \sqrt{\overline{Communalities} \times \overline{R^2}} = \sqrt{0.63075 \times 0.9818} = 0.787$$

که با توجه به مقادیر ملاک معرفی شده، نشان‌دهنده برازش کلی بسیار قوی الگوی طراحی شده می‌باشد.

لازم به ذکر است که همان‌گونه که در فرمول مشخص است، این معیار از حاصلضرب میانگین ضرایب تعیین در میانگین مقادیر اشتراکی -که در بخش‌های قبل مورد محاسبه واقع گردیدند- به دست آمده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

الف- نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتبارسنجی الگوی جامع انسجام نخبگان سیاسی انجام شد. نتایج تحلیل کیفی و ارزیابی‌های تجربی کمی نشان داد که انسجام نخبگان سیاسی سازه‌ای تک‌بعدی یا صرفاً ایدئولوژیک نیست، بلکه متغیری ساختاریافته و چندبعدی است که در چهار بعد مکمل معنا پیدا می‌کند:

۱. بعد ارزشی (با ضریب مسیر ۰.۳۴۲): قوی‌ترین بعد تبیین‌کننده انسجام نخبگانی شناخته شد. این بعد نشان می‌دهد که تا زمانی که نخبگان بر سر ارزش‌های بنیادین، هنجارهای غیررسمی تسامح، هویت ملی یکپارچه و اولویت‌دهی به خیر عمومی به توافق نرسند، پایه‌های انسجام ناپایدار خواهد بود.

۲. بعد گفتمانی (با ضریب مسیر ۰.۲۶۵): ضرورت ایجاد روایت‌های مشترک، تعریف همسو از مسائل ملی و ارائه تصویر یکپارچه در عرصه بین‌المللی را برجسته می‌سازد. واگرایی گفتمانی مستقیماً به سیگنال‌دهی متضاد به جامعه و فرسایش اعتماد عمومی می‌انجامد.

۳. بعد سازمانی (با ضریب مسیر ۰.۲۷۲): نشان‌دهنده زیرساخت نهادی انسجام است. کارآمدی نهادهای میانجی، هماهنگی در تصمیم‌گیری و شبکه‌سازی میان‌نهادی، مانع از تبدیل اختلافات سیاسی به انسداد ساختاری می‌شود.

۴. بعد رفتاری (با ضریب مسیر ۰.۲۵۲): نمود عینی و ملموس انسجام در صحنه عمل سیاسی است. مهار رفتارهای قطبی‌ساز، تعامل سازنده در مواجهه با چالش‌ها و پذیرش قواعد و نتایج رقابت سیاسی، پایداری نظام حکمرانی را تضمین می‌کند.

در مجموع، تطابق کامل یافته‌ها با ادبیات نظری (از جمله نظریه وحدت توافقی هیگلی و مطالعات جدید ۲۰۲۴-۲۰۲۶) تبیین می‌کند که انسجام نخبگان به عنوان ضربه‌گیر در برابر شوک‌های داخلی و خارجی عمل کرده و کارآمدی، مشروعیت و سرمایه سیاسی نظام را به طور چشمگیری افزایش می‌دهد.

ب- پیشنهادها

۱. پیشنهادهای کاربردی و اجرایی

- نهادینه‌سازی و تقویت نهادهای میانجی و گفت‌وگوی ملی: ایجاد و تقویت شوراهای عالی فراقوه‌ای و مجمع‌های گفت‌وگوی نخبگانی جهت کانالیزه کردن اختلافات سیاسی و دستیابی به توافق در بزنگاه‌های تصمیم‌گیری.

- تدوین و ارتقای "میثاق‌نامه اخلاق و قواعد بازی سیاسی": تدوین ضوابط و هنجارهای غیررسمی ولی الزام‌آور برای مهار رفتارهای قطبی‌ساز، پرهیز از گفتمان سمی و اتهام‌زنی رسانه‌ای میان جریان‌های مختلف سیاسی.

- ایجاد شبکه‌های تعاملی و آموزشی فرابخشی: طراحی برنامه‌ها و نشست‌های مشترک میان نخبگان اجرایی، تقنینی، حزبی و دانشگاهی به منظور هویت‌سازی مشترک، تعریف یکسان از مسائل اصلی کشور و کاهش فواصل عاطفی.

- شکل‌دهی به روایت یکپارچه در سیاست خارجی و منافع حیاتی: بازنمایی متحد و منسجم مواضع کشور در عرصه بین‌المللی و جداسازی منافع کلان ملی از رقابت‌های مقطعی و جناحی داخلی.

۲. پیشنهادهای پژوهشی برای تحقیقات آتی

- سنجش بومی و مقایسه‌ای الگوی انسجام: به‌کارگیری الگوی ارائه‌شده برای آسیب‌شناسی و سنجش دوره ای میزان انسجام نخبگان در ادوار مختلف دولت‌ها یا مجالس قانون‌گذاری.

- بررسی متغیرهای میانجی و تعدیل‌کننده: مطالعه نقش تعدیل‌کننده "رسانه‌ها و فضای مجازی" یا "ساختار حزبی" بر رابطه میان انسجام نخبگان و سرمایه سیاسی جامعه.

- مطالعه تطبیقی الگوی انسجام نخبگان: انجام پژوهش‌های تطبیقی میان کشورهای منطقه‌ای و در حال توسعه با استفاده از چارچوب این الگو جهت شناسایی الگوهای موفق مدیریت تعارضات نخبگانی.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافعی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

Abbas, B. (2025). Political elites between cohesion and fragmentation: An approach to leadership and political stability. *Journal of Imam Al-Kadhim College*, *9*(4), 81-100. https://doi.org/10.61710/pcc69c51

Butler, D. M., & Tavits, M. (2021). Shared interests foster interethnic cooperation among politicians. *Political Science Research and Methods*, *9*(3), 627-640.

Cook, I. P. (2024). Elite cohesion in the American administrative state, 1898–1998. *Journal of Public Administration Research and Theory*, *34*(3), 345-361. https://doi.org/10.1093/jopart/muad024

Dellmuth, L., Scholte, J. A., Tallberg, J., & Verhaegen, S. (2022). The Elite–Citizen Gap in International Organization Legitimacy. *American Political Science Review*, *116*(1), 283-300. https://doi.org/10.1017/S0003055421000824

Eskandari, M., & Yousefkhah, M. (2018). Exploring the concepts of organizational change, development, and transformation using content analysis. *Police Organizational Development*, *15*(66), 11-46.

Gerlich, M. (2024). U.S. Elite Fragmentation and Global Instability: Navigating the Road to Autocracy in the 21st Century. *Open Journal of Social Sciences*, *12*, 352-363. https://doi.org/10.4236/jss.2024.1211025

Higley, J., & Burton, M. (2006). *Elite Foundations of Liberal Democracy*. Bloomsbury Academic.

Holcombe, R. G. (2023). *Following Their Leaders: Policies That Maximize Political Power*. Cambridge University Press.

Hosseinzadeh, M. S., & Bayat, B. (2019). A sociological analysis of the security role of political elites in promoting national security in the Islamic Republic of Iran. *Social Security Studies*, *10*(59), 1-45.

Kertzer, J. D., & Renshon, J. (2022). Experiments and Elite Decision-Making in Political Science. *Annual Review of Political Science*.

May, A. C., & Czymara, C. S. (2024). Careless whisper: Political elite discourses activate national identities for far-right voting preferences. *Nations and Nationalism*, *30*(1), 90-109.

Naderi, M., & Bahmani, K. (2024). National agreement and consensus among political elites as a prerequisite for development and progress. *Political Thought in Islam*, *11*(41), 135-163.

Ortiz-Inostroza, C., & Bargsted, M. (2026). Political trust and elite closure: Evidence from Latin America. *Party Politics*. https://doi.org/10.1177/13540688241240740

Osei, A., Wali Wali, C., & Akinocho, H. (2025). Personalization, elite cohesion, and regime stability: differing outcomes in Cameroon and Gabon. *Democratization*, 1-26. https://doi.org/10.1080/13510347.2025.2502119

Paustyan, E. (2024). Elite cohesion and resilience of the Russian regions: the case of Belgorod Oblast. *Post-Soviet Affairs*, *40*(4), 296-312. https://doi.org/10.1080/1060586X.2024.2354940

Rahmani, K., Azghandi, A., Tavassoli Roknabadi, M., & Zibakalam, S. (2016). Political elite consensus and political development. *Political and International Research*(29), 47-81.

Rohr, B. (2025). Elite cohesion in the American administrative state, 1898–1998. *Social Science History*, *49*(2), 505-532.

Schedler, A., & Hoffmann, B. (2016). Communicating authoritarian elite cohesion. *Democratization*, *23*(1), 93-117. https://doi.org/10.1080/13510347.2015.1095181

Sheffer, L., Loewen, P. J., Soroka, S., Walgrave, S., & Sheafer, T. (2018). Nonrepresentative Representatives: An Experimental Study of the Decision Making of Elected Politicians. *American Political Science Review*, *112*(2), 302-321. https://doi.org/10.1017/S0003055417000569

Skytte, R. (2021). Dimensions of Elite Partisan Polarization: Disentangling the Effects of Incivility and Issue Polarization. *British Journal of Political Science*, *51*(4), 1457-1475. https://doi.org/10.1017/S0007123419000760

Tamandeh, A., Malaekeh, H., & Aghareb Parast, M. (2021). The role of political elites in national development using jihadi thought and management in the first decade of the Islamic Revolution of Iran. *Studies in Contemporary Muslim Thought*, *7*(13), 41-73.

Thomson, H. (2024). A theory of elite cohesion, coercive capacity, and authoritarian social order. In *Watching the Watchers: Communist Elites, the Secret Police and Social Order in Cold War Europe*. Cambridge University Press.

Tkocz, M., & Herring, R. (2026). Ontological Nuisance in Elite Discourse: Foreign Policy and the Populist Radical Right in Germany. *Global Studies Quarterly*, *6*(1), ksaf124. https://doi.org/10.1093/isagsq/ksaf124

Törnberg, P., & Chueri, J. (2025). Elite political incivility is rising across democracies.

Van Gunten, T. S. (2015). Cohesion, consensus, and conflict: Technocratic elites and financial crisis in Mexico and Argentina. *International Journal of Comparative Sociology*, *56*(5), 366-390. https://doi.org/10.1177/0020715215626238

Vergara, L. G. (2014). Elites, political elites and social change in modern societies. *Revista de Sociología*. https://doi.org/10.5354/0716-632X.2013.30713

Wagner, M., & Harteveld, E. (2025). Elite cooperation and affective polarization: Evidence from German coalitions. *Political Studies*, *73*(4), 1547-1568.

Wynn, C., Smith, L., & Killen, C. (2025). How the political elite make decisions. *Australian Journal of Public Administration*, *84*, 520-538. https://doi.org/10.1111/1467-8500.12664

Yazdaninasab, M. (2015). A critical examination and reconceptualization of elite theory in the social sciences with an emphasis on structure. *Iranian Journal of Sociology*, *16*(4), 93-113.

Yesilkagit, K., & Christensen, J. (2026). Beyond Democratic Backsliding: Bureaucracy, Elite Dynamics and Administrative Change in Authoritarian Transitions. *Governance*. https://doi.org/10.1111/gove.70124